بەناوی خوای بەخشندەو میهرەبان
بەناوی گەلەوە
ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان ـ عیراق

بە پێی حوکمی بڕگە(1)لە ماددەی (56) لە یاسای ژمارە (1) ی ساڵی (1992) ی هەموارکراو و لەسەر داوای ئەنجومەنی وەزیرانی هەرێمی کوردستان ـ عێراق، ئەنجومەنی نشتمانیی کوردستان – عێراق لە دانیشتنی ژمارە (14)ی ڕۆژی (2007/10/22) یدا ئەم یاسایەی دەرچوواند:

یاسای ژمارە(26)ی ساڵی / 2007
یاسای هەموارکردنی پیادەکردنی یاسای باجی دەرامەتی
ژمارە(113)ی ساڵی (1982)ی هەموارکراو لە هەرێمی کوردستان - عیراق

ماددەی یەکەم:

یەکەم: کارکردن بەبڕگە (10/ج) لە مادده (1)ی یاسای باجی دەرامەتی ژمارە (113)ی ساڵی 1982 ی هەموارکراو لە هەرێمی کوردستان ڕادەگیرێ.

دووەم: دەستەواژەی (لەغەیری وڵاتە عەرەبیەکان) لە بڕگە (10/د) لە یاسای باجی دەرامەتی ژمارە(113)ی ساڵی 1982ی هەموارکراو لادەبرێ.

سێیەم: ئەم بڕگەیەی خوارەوە دەخرێتە سەر مادده (1) لە یاسای باجی دەرامەتی ژمارە (113) ی ساڵی 1982ی هەموارکراو و دەبێتە بڕگە (10/ج) بۆی:ـ

بڕگە(10/ج): ئەو هاووڵاتیيانەی لە ڕۆڵەکانی هەرێمی کوردستانن و لە دەرەوەی عیراق نیشتەجێن ، وەك نیشتەجێکان بۆ مەبەستی پیادەکردنی ئە م یاسایە حسێب دەکرێن.

ماددەی دووەم:

یەکەم: کارکردن بە بڕگە(4)ی مادده (2) لە یاسای باجی دەرامەتی ژمارە (113)ی ساڵی 1982ی هەموارکراو ڕادەگیرێ.

دووەم: کارکردن بە بڕگە(2) لە بڕیاری ژمارە (520)ی ساڵی 1987 ڕادەگیرێ.

سێیەم: کارکردن بە بڕگە(20)ی مادده (7)ی یاسای باجی دەرامەتی ژمارە (113)ی ساڵی 1982ی هەموارکراو ڕادەگیرێ.

چوارەم: بڕیاری ژمارە (73)ی ساڵی 2000 هەڵدەوەشێتەوە.

پێنجەم: مادده (2) لە بڕیاری ژمارە (86)ی ساڵی 2000 هەڵدەوەشێتەوە.

شەشەم: مادده (3) لە یاسای باجی دەرامەتی ژمارە (5)ی ساڵی 1999 هەڵدەوەشێتەوە.

حەوتەم: مادده (4) لە یاسای باجی دەرامەتی ژمارە (5)ی ساڵی 1999 هەڵدەوەشێتەوە.

هەشتەم: ئەمەی خوارەوە دەخرێتە پاڵ مادده (2) و دەبێتە بڕگە(4) و بەم جۆرە دەخوێندرێتەوە:ـ

1- باجێك بەرێژەی بەرزبوونەوە لە نرخی خانووبەرەکە فەرزدەکرێ یان مافی بەکارهێنانی خەملێندرابێت بە پێی حوکمەکانی یاسای ژمارە (85)ی ساڵی 1978ی خەملاندنی بەهای خانووبەرە و قازانجەکانی یان بەدەلەکەی و کامیان بەسەر خاوەن موڵك پتر دەوەستێ یان خاوەنی مافی دەسکاری کردنیەتی بەهەر ڕێگایەك لە ڕێگاکانی گواستنەوەی موڵکایەتی یاخود

چنگ کەوتنی مافی دەسکاری کردنیان یان گواستنەوەی وەك (فرۆشتن و گۆڕینەوە و ڕێککەوتن و دەست هەڵگرتن وبەخشین ولابردنی کۆیەشی و پاکۆکردنی وەقف یاخود بانەوانی) و مامەڵە لەگەڵ کرێچی وەك خاوەن موڵك دەکرێ لە کاتی بەکرێ گرتنی خانوو کە کەوتووەتە بەردەستی بە گرێبەستی بانەوانی وبەم جۆرە حسێب دەکرێ:ـ

أ- یەکەم(50000000) پەنجا ملیۆن دینار لە نرخی خەملێنراوی خانووبەرە کە یا بەدەلەکەی دەبووردرێ وئەم گوژمە پارەیە بەسەر هاوبەشەکاندا بە پێی پشکەکانیان دابەش کرێ ئەگەر خانووبەرەکە بە موڵك کرابێ لە ڕووی کۆبەشییەوە.

ب-ئەوەی لە بڕە پارە لێبووردراوەکە پتر بێ کە لە بڕگەی (یەکەم /1) لەم بەندەدا هاتووە ، بەم ڕێژەیە باجەکە دەیگرێتەوە:ـ

1-(3٪) تاکو (50000000) پەنجا ملیۆن دینار.

2-(4٪) ئەوەی لە (50000000) پەنجا ملیۆن دینار زیاتربێ تاکو (100000000) سەد ملیۆن دینار.

3-(5٪) ئەوەی لە (100000000) سەد ملیۆن دینار زیاتربێ تا دەگاتە (150000000) سەد وپەنجا ملیۆن دینار.

4-(6٪) ئەوەی لە (150000000)سەد وپەنجا ملیۆن دینار زیاتربێ.

2-ئەگەر گواستنەوەی ملکداری خانووبەرەکە لەسەر چەند پشکێك لەخانووبەرەکە بوو، ئەوا باجەکە بە پێی حوکمەکای ئەم یاسە لەسەر هەموو خانووبەرەکە حسێب دەکرێ و بەپێی پشکەکانی کە گوازراونەتەوە بۆگشت خانووبەرەکە وەردەگیرێ.

3- نابێ مۆڵەتی ئەو مامەلانەی دەکەونە بەر حوکمەکانی ئەم یاسایە لە ڕێکارەکانی پشکنین و گەڕان بەدوای سەرپێچییەکانی باج کە بەر لە جێبەجێ کردنی ئەم یاسایە ئەنجامدراوە هەڵپەسێردرێ.

4- حوکمەکانی ئەم یاسایە بەدەر لەو لێبووردرانەی کە لە بڕگە (یەکەم/1)دا هاتوون پیادە دەکرێن بەسەر گواستنەوەی موڵکایەتی خانووبەرە یان مافی دەسکاری کردنی کەپێش ئەم یاسایە تەواوبووە و باجەکان یان فەرقی خەملێنراوەکەی کە کەوتۆتەسەریان نەدراوە.

ماددەی سێیەم:

یەکەم: ماددە (1) لە یاسای باجی دەرامەتی ژمارە (5)ی ساڵی 1999 هەڵدەوەشێتەوە.

دووەم: ماددە (1) لە بڕیاری ژمارە (219)ی ساڵی 2001 هەڵدەوەشێتەوە و ئەمەی خوارەوە جێی دەگرێتەوە.

ئەو کەسەی نیشتەجێ یە ئەم لێبووردنانەی خوارەوەی پێ دەدرێ لە هەر ساڵێکی تەقدیری و لەسەربنەڕەتی بارەکەی لەساڵی دەرماتەکەی دا.

1- (2500000) دوو ملیۆن وپێنج سەد هەزار دیناری عیراقی بۆ ئەو کەسەی موکەلەفە بە ژیاندنی خێزان و ئەگەر ئافرەتی شوو نەکردوو بوو (بێوەژن و تەلاقدراو نەبوو یاخود ئەگەر دەرماتەکەی لەگەڵ دەرامەتی مێردی تێکەڵ نە کردبوو).

2-(2500000) دوو ملیۆن وپێنج سەد هەزار دیناری عیراقی بۆ ژنەکانی یا ئەگەر ژنی ماڵەوە بێ و هیچ دەرامەتێکی نەبێ یان دەرامەتەکەی تێکەڵ بە دەرامەتی هاوسەرەکەی کرابێ.

3-300000 سێ سەد هەزار دیناری عیراقی بۆ هەریەك لە منداڵەکانیان بە چاوپۆشین لە ژمارەکانیان.

4-3200000 سێ ملیۆن و دووسەد هەزار دیناری عیراقی بۆ خودی بێوەژن یا تەلاقدراوو 300000سێ سەد هەزار دیناری عیراقی بۆ هەریەکە لە منداڵەکانیان کە لە ژێر چاودێری ئەون بەشێوەیەکی یاسایی بە چاوپۆشین لە ژمارەیان.
5-ئەوەی موکەلەفە بە ژیاندن لێبوردەییەکی دیکەی پێدەدرێ کە بڕەکەی 500000 پێنچ سەد هەزار دیناری عیراقیە، ئەگەر تەمەنی لە شەست وسێ ساڵ تێپەڕی بێ لەگەڵ ئەو لێبوردەییانەی کە لە بەشەکانی دیکەدا لەم ماددەیەدا هاتوون.

ماددەی چوارەم:

یەکەم: ماددە(2) لە یاسای باجی دەرامەتی ژمارە(5)ی ساڵی 1999 هەڵدەوەشێتەوە.
دووەم:ماددەی(3)لە بڕیاری ژمارە(219)ی ساڵی 2001 هەڵدەوەشێتەوە.
سێیەم: بڕگەکانی (7،6)لە بڕیاری ژمارە (294)ی ساڵی 1999 هەڵدەوەشێنەوە.
چوارەم: کارکردن بە بڕگە(2) لە ماددە(13)لە یاسای باجی دەرامەتی ژمارە(113)ی ساڵی 1982ی هەموارکراو لە هەرێمی کوردستان رادەگیرێ و ئەمەی خوارەوەی لەجێ دادەنرێ:
باجی دەرامەت دەخرێتە سەر موکەللەف لە بڕی هەر ساڵێکی تەقدیری بەپێی ئەم ڕێژانەی خوارەوە:
1-دەرامەتی تاکی نیشتەجێ دوای پێدانی ئەم لێبوردە یاساییانەی خوارەوە:
أ-3٪ تا دەگاتە دوو ملیۆن دینار.
ب-5٪ بۆ ئەوەی لە دوو ملیۆن دینار پتڕە تا دەگاتە چوار ملیۆن دینار.
ج-10٪ بۆ ئەوەی لە 4 چوار ملیۆن دینار پتڕە تا دەگاتە شەش ملیۆن دینار.
د-15٪ بۆ ئەوەی لە 6 شەش ملیۆن دینار پتڕە.
2-دەرامەتی کەسی نا نیشتەجێ هەمان ڕێژەکانی نیشتەجێ یە، بێ ئەوەی ئەو لێبوردنەو یاسایانە بیگرێتەوە.
3-باج بە ڕێژەیەکی چەسپاو کە بڕەکەی (15٪)یە دەخرێتە سەر قازانجی هەموو کۆمپانیا کاراکان لە هەرێمی کوردستان بە کۆمپانیا تاك و سادەکانیشەوە.
4-باج بە ڕێژەی 5٪ لەسەر ئەوەندەی لە 700000 حەوت سەد هەزار دینار زیاترە لە مووچەی فەرمانبەرانی هەرێم وەردەگیرێ بۆ هەموو پلەکانی فەرمانبەریەتی وکەرتی تایبەتی تۆمارکراو بە فەرمی وخاوەن پایەو پلە فەرمانبەرییە تایبەتیەکان

ماددەی پێنجەم:

یەکەم: بڕیارەکانی ژمارە(192)ی ساڵی 1996و ژمارە(32)ی ساڵی 1997و (65،83،112،4210)ی ساڵی 2003 هەڵدەوەشێنەوە.
دووەم: بڕگەیەك دەخرێتە سەر ماددە (2)ی یاسای باجی دەرامەتی ژمارە (113)ی ساڵی 1982ی هەموارکراو لە هەرێمی کوردستان ـ عیراق و دەبێتە بڕگە(7) بۆی.
7- کارگەکانی دروستکردنی ئالیك.
سێیەم: دوو بڕگە بەزنجیرەی (27،28) دەخرێنە سەر ماددە (7) لە یاسای باجی دەرامەتی ژمارە (113)ی ساڵی 1982ی هەموارکراو لە هەرێمی کوردستان و بەم جۆرەی خوارەوە:ـ
27- ئۆتۆمبێلی تاکسی (5) نەفەری و پاسەکانی گواستنەوەی بچووك و گەورەی نەفەران لە ناو شار و لە نێوان شارەکاندا.
28- تراکتۆر و دەڕاسەی کشتوکاڵی و ئۆتۆمبێلی بار هەڵگری بچووك (پیکەپ دەبل) یەك تەنی.

چوارەم: کارکردن بە یاسای باجی جێماوەکان (الترکات) ژمارە (64)ی ساڵی 1985ی هەموارکراو لە هەرێمی کوردستاندا رادەگیرێ و میراتگرانی ئەو مردووەی کە لە ماوەی هەڵپەساردنی یاساکە بە بڕیاری ژمارە (32) لە 1997/11/8 باجیان هاتۆتە سەر لە باجی جێ ماوەکان (الترکات) دەبووردرێن و هۆبەکانی باجی جێماوەکانیش لە فەرمانگەکانی باج لە هەرێم دادەخرێن.

ماددەی شەشەم:

بڕگەی (2) لە ماددە (27)ی یاسای باجی دەرامەتی ژمارە (113)ی ساڵی 1982ی هەموارکراو هەمواردەکرێ و بەم جۆرەی خوارەوە دەخوێنرێتەوە:

(پێویستە لەسەر هەر کەسێکی تۆمارکرابێ یا تۆمار نەکرابێ و دەرامەتێکی هەبێ کە باج بیگرێتەوە، راپۆرتێك پێشکەش بکات لە بارەی دەراماتەکەی خۆی بەر لە رۆژی یەکەمی تەمووز لە ساڵی تەقدیری ئەگەر داوای لێ نەکرا بە ئاگادار کردنەوەی نووسراو یان هۆیەك لە هۆیەکانی راگەیاندنەوە پێشکەشی بکا.

ماددەی حەوتەم:

کار بە هیچ دەقێکی یاسایی یا بڕیارێك ناکرێ گەر لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایە ناکۆك بێ.

ماددەی هەشتەم:

وەزیری دارایی ئابووری لە هەرێم دا بۆی هەیە رێنمایی پێویست بۆ ئاسانکاری جێبەجێ کردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە دەربکات.

ماددەی نۆیەم:

پێویستە لەسەر ئەنجومەنی وەزیران و لایەنە پەیوەندیدارەکان حوکمەکانی ئەم یاسایە جێبەجێ بکەن.

ماددەی دەیەم:

ئەم یاسایە لە رۆژی 2008/1/1 ی تەقدیری یەوە جێبەجێ دەکرێ و لە رۆژنامەی فەرمی (وەقائیعی کوردستان) بڵاودەکرێتەوە.

عدنان موفتی

سەرۆکی ئەنجومەنی نیشتمانیی

کوردستان ـ عیراق

هۆیە پێویستەکانی دەرچوواندنی

بە مەبەستی گونجاندنی یاسا لەگەڵ سیاسەتی ئابووری لە هەرێمی کوردستان و لە پێناوی بەدیهێنانی ئامانجەکانی یاساکاری ئابووری تایبەت بە وەبەرهێنان و ئابووری بازاڕ و هاندانی بزووتنەوەی ئاوەدانی و وەبەرهێنانەکان بە شێوەیەکی گشتی و بۆ بەدیهێنانی دادپەروەری و بۆ سووککردنی بارگرانی باج لەسەر شانی هاووڵاتییان ئەم یاسایە دەرچووێنرا.

تێبینی: ئەم یاسەیە بەبڕیاری ژمارە (33) لەساڵی 2007 لەلایەن بەڕیز سەرۆکی هەرێمی کوردستانەوە دەرچوێنرا